МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ОХТИРСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
СУМСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
_____Олена ГАВРИШ
„29” 08 2025 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Страхування

для студентів освітньо-професійної програми **Підприємництво, торгівля та біржова діяльність**

спеціальності **076 Підприємництво та торгівля**

Освітньо- професійний ступінь - **фаховий молодший бакалавр**

Обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС - **3**

Розробник - **КОГУТ Анна викладач**

Програму розглянуто і схвалено цикловою комісією економічних спеціальностей

Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Голова циклової комісії Анна КОГУТ

Опис навчальної дисципліни

№	Назва	
1	Освітньо-професійна програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
2	Галузь знань	07 Управління та адміністрування
3	Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
4	Шифр і назва спеціальності	076 Підприємництво та торгівля
5	Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
6	Семестр (семестри)	III семестр (БСО)
7	Загальна кількість годин (кредитів ЄКТС)	90 годин (3 кредита)
8	Аудиторні заняття в тому числі: лекції лабораторні практичні семінарські	50 30 16 4
9	Форма семестрового контролю	диференційований залік
10	Мова викладання	українська
11	Самостійна робота студента	40

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни	формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо застосування конкретних механізмів страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб на випадок настання ризикових ситуацій, організації страхового ринку та страхових компаній в умовах ринкової економіки
Завдання вивчення дисципліни	- з'ясувати об'єктивну необхідність страхування, розкрити його сутність, функції, принципи та роль в умовах ринкової економіки; - дослідити основні засади організації та напрямки розвитку страхового ринку і державного регулювання страхової діяльності; - з'ясувати умови особистого, майнового та страхування відповідальності, перестрахування з позицій вітчизняного досвіду; - простежити особливості та шляхи вдосконалення фінансової діяльності страховиків.

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності	ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК ***5***. Здатність здійснювати діяльність із дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької та торгівельної діяльності СК 7. Здатність застосовувати основи обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій та торговельній діяльності
Програмні результати навчання	РН 5. Здійснювати пошук, самостійний відбір інформації з різних джерел у сфері підприємницької та торговельної діяльності.

	РН 11. Знати основи нормативно-правового забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати їх на практиці.
	РН 13. Застосовувати отримані навички з основ обліку, оподаткування і страхування у підприємницькій та торговельній діяльності

Пререквізити

Передумова для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за предметів загальноосвітньої підготовки.

Постреквізити

Після набуття теоретичних знань та практичних навичок з дисципліни переходити до вивчення наступних дисциплін: «Підприємницька діяльність», «Бухгалтерський облік».

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

За 12-бальною шкалою	Критерії оцінювання
12-10	Студент виявляє особливі творчі здатності з дисципліни «Страхування», вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили. Доповідь на семінарське заняття логічно завершена, обґрунтована і систематизована, будь-яке твердження обов'язково доведене. Практична робота виконана в повному обсязі.
9-8	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу зі страхування, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна Доповідь на семінарське заняття логічно завершена, будь-яке твердження обов'язково доведене. Практична робота виконана в повному обсязі.
7	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
6-5	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень зі страхування; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. Під час семінарського заняття дає не повні відповіді на запитання, доповідь необгрунтована. Практична робота виконана не в повному обсязі.
4	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
3	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу На семінарському занятті веде себе пасивно та не відповідає правильно на запитання викладача з метою виявлення розуміння того чи іншого навчального матеріалу. Практична робота виконана менше 50%.
2	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
1	Студент не володіє матеріалом

Тематичний план

№ з/п	Назви змістових модулів, тем	Всього годин	Аудиторні				Самостійна робота
			лекції	практичні	семінарські	лабораторні	
1	2	3	4	5	6	7	8
	Модуль 1						
1	Тема 1. Економічна суть страхування. Основні страхові терміни.	6	2				4
2	Тема 2. Класифікація страхування.	6	2	2			2
3	Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка	4	2				2
4	Тема 4. Страховий ринок	6	2		2		2
5	Тема 5. Страхова організація	8	2		2		4
	Модуль 2						
6	Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	4	2				2
7	Тема 7. Особисте страхування	4	2				2
8	Тема 8. Медичне та пенсійне страхування	6	2	2			2
9	Тема 9. Майнове страхування	8	2	2			4
10	Тема 10 . Страхування в сільському господарстві	8	2	4			2
	Модуль 3						
11	Тема 11. Страхування відповідальності	4	2				2
12	Тема 12. Страхування підприємницької діяльності	6	2				4
13	Тема 13. Перестрахування і співстрахування	6	2	2			2
14	Тема 14. Доходи, витрати і прибуток страховика	6	2	2			2
15	Тема 15. Фінансова надійність страхової компанії	8	2	2			4
	Всього	**90**	**30**	**16**	**4**		**40**

Зміст програми навчальної дисципліни

№ з/п	Номер модуля, теми програми. Тема заняття та його короткий зміст	Кількість годин			Види навчальних занять та методи їх проведення	Навчально-методична література, унаочнення, методичні рекомендації, інструкційні матеріали, тощо	Самостійне вивчення	Форми контролю
		всього	аудиторні	сам. вивчення				
	МОДУЛЬ 1							
1	**Тема 1. Економічна суть страхування. Основні страхові терміни** 1. Економічна категорія страхування 2. Функції страхування. 3. Основні поняття і страхові терміни	6	2	4	Лекція, розповідь, бесіда	(4)стор 6-22 (5)стор . 12-15	4. Необхідність страхового захисту та його форми. 5. Роль та значення страхування в системі економічних відносин (5)стор. 9-12, 15-16	
2	**Тема 2. Класифікація страхування.** 1. Загальні основи і принципи класифікації страхування 2. Принципи обов'язкового страхування 3. Принципи добровільного страхування.	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(1)стор 89-105, (2)стор 28-35	4. Система страхування в Україні (5)стор. 36-37	Усне опитування
3	**Практична робота 1.** Розрахунок страхового відшкодування	2	2	-	Практичне заняття	Інструкційна картка		Захист ПР
4	**Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка** 1. Поняття та класифікація ризиків 2. Методи управління ризиками. 3.Тарифна ставка, як грошовий вираз ризику.	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(1)стор. 57-80, (2)стор. 40-50	4. Економічні ризики (1)стор. 61-73	

5	**Тема 4. Страховий ринок** 1. Загальна характеристика ринку 2. Структура страхового ринку 3. Страхові посередники	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(2)стор. 68-85 (5)стор. 72-81	4. Об'єднання страховиків та учасників страхового ринку (5)стор. 81-83	
6	**Семінарське заняття №1** Страховий ринок України 1.Проблеми становлення страхового ринку України. 2. Сучасний стан страхового ринку України. 3. Організація страхової справи в Україні. Системи страхування. 4. Переваги і вади відкриття страхового ринку України для іноземних страховиків. 5. Українська національна акціонерна страхова компанія, її завдання, функції та місце на страховому ринку.	2	2	-	Семінарське заняття	(2)стор. 68-85 (5)стор. 72-81		Захист доповідей
7	**Тема 5. Страхова організація** 1. Види страхових компаній і порядок їх створення 2. Ресурси страхової компанії. 3.Органи управління страховою компанією та їхні функції.	6	2	4	Лекція, розповідь, бесіда	(5)стор. 93-108	4.Стратегія страхової компанії. 5. Об'єднання страховиків та їх функції (5)стор. 93-108	Тестування
8	**Семінарське заняття №2** Види страхових компаній і порядок їх створення. 1. Індивідуальні страховики 2. Товариства взаємного страхування 3. Акціонерне страхове товариство 4. Розподіл страховиків за регіонами України	2	2	-	Семінарське заняття	(5)стор. 93-108		Захист доповідей
	МОДУЛЬ 2							

9	**Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності** 1.Основи регулювання страхової діяльності. 2. Завдання та функції державного нагляду за страховою діяльністю в Україні. 3. Порядок реєстрації, ліцензування, реорганізації й ліквідації страхової компанії.	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(2)стор. 55-63 (4)стор83-102	4. Типи систем державного регулювання страхової діяльності (4)стор. 103-104	
10	**Тема 7. Особисте страхування** 1. Економічний зміст та класифікація особистого страхування. 2. Страхування життя. 3. Страхування від нещасних випадків.	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(1)стор. 112-150 (5)стор. 145-155	4.Страхування дітей (5) стор.154 (3) стор.56-57	Усне опитування
11	**Тема 8. Медичне та пенсійне страхування** 1. Медичне страхування 2. Особливості пенсійного страхування	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(5) стор.149-152 (3) стор. 76-90	3. Медичне страхування і його розвиток в Україні. (3)стор. 76-90	
12	**Практична робота № 2.** Особливості особистого страхування	2	2	-	Практичне заняття	Інструкційна картка		Захист ПР
13	**Тема 9. Майнове страхування** 1. Економічний зміст, об'єкти та види майнового страхування 2. Основні умови та порядок страхування майна юридичних осіб 3. Страхування майна фізичних осіб	6	2	4	Лекція, розповідь, бесіда	(1)стор. 212-227 (2)стор. 91-103	4. Страхування наземних транспортних засобів і вантажів 5. Морське та авіаційне страхування (4)стор. 149-151 (5) стор. 189-192	
14	**Практична робота № 3.** Страхування майна підприємств і організацій	2	2	-	Практичне заняття	Інструкційна картка		Захист ПР
15	**Тема 10. Страхування в сільському господарстві** 1.Страхувальники, об'єкти страхування сільськогосподарських культур та страхова відповідальність 2. Страхування сільськогосподарських тварин.	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(3) стор. 115-133 (4)стор. 137-141	3.Особливості страхування хутрових звірів (6)стор. 88-90	Усне опитування

16	**Практична робота № 4.** Страхування сільськогосподарського майна	2	2	-	Практичне заняття	Інструкційна картка		Захист ПР
17	**Практична робота № 5.** Визначення збитку і страхового відшкодування при страхуванні с/г продукції	2	2	-	Практичне заняття	Інструкційна картка		Захист ПР
	МОДУЛЬ 3							
18	**Тема 11. Страхування відповідальності** 1. Економічна суть, необхідність та особливості страхування відповідальності 2. Страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів 3. Страхування відповідальності перевізників 4. Страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(2)стор. 112-126 (4)стор. 155-178	4. Страхування професійної відповідальності (4) стор.159-161	Усне опитування
19	**Тема 12. Страхування підприємницької діяльності** 1. Страхування комерційних ризиків. 2. Добровільне страхування ризику втрати прибутку. 3. Страхування біржових та валютних ризиків	6	2	4	Лекція, розповідь, бесіда	(6)стор. 198-201,	4. Формування відомостей, що складають підприємницьку таємницю 5. Основні елементи захисту підприємницької таємниці (6)стор. 198-201	Усне опитування
20	**Тема 13. Перестрахування і співстрахування** 1. Сутність і роль перестрахування. 2. Методи перестрахування. 3. Форми проведення перестраховувальних операцій 4. Співстрахування та механізм його дії	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(1)стор. 139-415 (2)стор. 160-173	5. Стан та перспективи перестрахування в Україні (1) стор. 415-423	

21	**Практична робота № 6.** Механізм співстрахування та перестрахування	2	2	-	Практичне заняття	Інструкційна картка		Захист ПР
22	**Тема 14. Доходи, витрати і прибуток страховика** 1. Склад та економічний зміст доходів страховика 2. Склад та економічний зміст витрат страховика 3. Фінансові результати страховика	4	2	2	Лекція, розповідь, бесіда	(4)стор. 206-233 (2)стор. 194-200	4. Оподаткування страхових компаній. (5)стор. 286-287	Усне опитування
23	**Практична робота № 7.** Оцінка фінансового стану страховика	2	2	-	Практичне заняття	Інструкційна картка		Захист ПР
24	**Тема 15. Фінансова надійність страхової компанії** 1. Поняття фінансової надійності 2. Умови забезпечення платоспроможності страховика 3. Страхові резерви та порядок їх формування	6	2	4	Лекція, розповідь, бесіда	(4)стор. 234-241 (2)стор. 208-216	4. Оцінювання фінансового стану страхової компанії (5)стор. 319-322	Тестування
25	**Практична робота № 8.** Оцінка платоспроможності страховиків	2	2	-	Практичне заняття	Інструкційна картка		Захист ПР
	ВСЬОГО	**90**	**50**	**40**				

Рекомендована література

Основна

1. Страхування: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. — К.: Вища школа, 2008. — 1019 с.
2. Дьячкова Ю.М. Страхування. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
3. Говорушко Т. А. Страхові послуги. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 376 с
4. Ткаченко Н.В. Страхування. Навчальний посібник. – К.: Ліра К, 2007. – 376 с.5.
5. Журавка О. С. Страхування : навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 350 с.
6. Борисова В.А., Страхові послуги: Навчальний посібник. - Суми: Довкілля, 2004. - 408 с.

Інформаційні ресурси

1. Цивільний кодекс України https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text
2. Закон України Про страхування https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text
3. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 2 бер. 2015 р. № 222-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19